

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023р.)

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2023р., Мукачево/ Ред. кол. Щербан Т.Д.(гол.ред.) та ін.–Мукачево: Вид-во МДУ, 2023.–121с.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д. психол. н, професор (голова); **Гоблик В.В.** – д. екон. н., професор; **Моргун А.В.** – к. філолог.н., доцент; **Корнієнко І.О.** – д. психол. н, професор; **Брецько І.І.** – к. психолог. н, доцент; **Воронова О.Ю.** – к. психолог. н, доцент.

неусвідомленою, а саме, передбачати активацію ресурса без попередніх зусиль з його усвідомлення (тобто запускати ситуацією виклику, несподіванки тощо). Цим й можна пояснити таке соціальне явище збільшення бажаючих отримати вищу освіту попри воєнні умови в країні. Ресурс готовності реалізації і використання свого бажання вчитися часто компенсує блоковані форми бажаної самореалізації. Але ми будемо говорити про усвідомлювану мобілізацію ресурсу на основі наданих освітньою діяльністю релевантних вимог до здобувача освіти. Мобілізація ресурсу навчально-професійної діяльності задіює широке коло психічних процесів самосвідомості, як-от рефлексія, позитивне ставлення, визнання власних поведінкових, діяльних і, навіть творчих можливостей до ініціації та регулювання навчально-професійної активності відповідно до внутрішніх критеріїв ефективності і доцільності цієї діяльності. Саме в такі моменти емоційно-напружених і екстремальних ситуацій відбувається «вибух» нададаптивної, перетворювальної активності, утворення нових цінностей і смислів, які є потужним рушієм суб'єктогенезу. В цьому контексті йдеться про посилене функціонування рефлексивних механізмів регуляції діяльності і поведінки з метою отримання нового соціального досвіду. Навчально-професійна діяльність як пускова стимуляція ресурсозабезпечення на різних рівнях функціонування суб'єкта навчання (фізіологічного, психічного, соціального) інтегрує його психологічний адаптаційний потенціал у витратах, відтворенні і накопиченні освітньо-професійних компетенцій, формування Я-концепції, різноманітних складових самоставлення й самооцінки та смисложиттєвих орієнтацій, які у комплексі є синергетичним комплексом ефективної професіоналізації особистості.

Список використаних джерел

1. Holohan C.J., Moss R.H. Life stressors, resistance factors, and improved psychological functioning: An extension of the stress resistance paradigm. *Journal of Personality and Social Psychology*. № 58. 1990. S. 909–917.
2. Petermann F. Prävention von Verhaltensstörungen. *Kindheit und Entwicklung*. V. 12. 2003. S. 65–70.
3. Werner E.E. Risk, resilience, and recovery: Perspectives from the Kauai longitudinal study. *Development and Psychopathology*. № 5. 1993. S. 503–515.
4. Dennett D.C. *Consciousness explained*. Little Brown. Boston. 1991.

УДК 316:005.336.2:378.011.3-057.87(043.2)

БАРЧІЙ М.С., ВОРОНОВА О.Ю.
Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасне суспільство зацікавлене в підготовці таких здобувачів освіти, які адекватно реагують на виклики сьогодення, мобільні та соціально затребувані в різних галузях життєдіяльності. Модернізація вищої освіти в Україні

передбачає підготовку фахівців, здатних налагоджувати стосунки в соціумі, вибудовувати стратегії власного особистісного та професійного зростання, а також спроможних до продуктивного партнерства, використання й упровадження інновацій у майбутній професійній діяльності.

Соціальна компетентність є тією важливою характеристикою особистості, яка забезпечує їй ефективну взаємодію із суспільством, оптимізує відносини людини з різними соціальними інститутами, учені акцентують увагу на різних аспектах її формування: загальних положеннях (Н. Бібік, Г. Васьківська, С. Вітман, Д. Майхенбаум, Дж. Равен, Г. Селевко, Ю. Татур, Р. Хінш, особливостях формування соціальної компетентності в дітей шкільного віку (О. Галакова, Н. Калініна), юнацтва (Н. Рототаєва)[1].

Дослідження науковців засвідчують, що соціальна компетентність є: ключовою компетентністю, що забезпечує стале функціонування індивіда в соціумі; елементом соціалізації; складовою соціальності індивіда; результатом освітнього процесу; особистісним компонентом, через який відбувається набуття знань про навколишній світ; інтегральною якістю особистості, наявність якої дозволяє індивіду успішно виконувати ті чи інші соціальні ролі; неоднорідним (різноплановим, різновекторним) особистісним утворенням, що дає змогу поєднувати особистісне з громадським у процесі досягнення поставлених цілей, а також ефективно реагувати на неоднозначні життєві ситуації, що виникають у процесі їхнього розв'язання; взаємодією людини з іншими людьми, на основі якої вона вибудовує з ними систему відносин, відповідальна за власні вчинки; постійним процесом особистісного та професійного саморозвитку.

Соціальна компетентність – інтегральна якість (характеристика) особистості здобувача вищої освіти, що включає до свого складу низку взаємопов'язаних парціальних компетентностей (соціально-особистісну, соціально-професійну, соціально-культурну, соціально-комунікативну, соціально-лідерську), сформованість яких за певних умов сприяє особистісному та професійному зростанню, продуктивній соціальній взаємодії, підвищенню рівня позитивної соціальної активності студентів, їхньої гармонійній життєдіяльності в соціумі. Компонентами соціальної компетентності студентів класичних університетів визначено: мотиваційно-світоглядний, когнітивний, діяльнісно-операційний, особистісно-рефлексійний [1].

Студентський вік характеризується процесами активного формування соціальної компетентності та пов'язаної з нею соціальної зрілості, яка передбачає здатність майбутнього фахівця оволодіти необхідними для суспільства знаннями і соціальними ролями. Налагоджений освітній процес, допомога викладачів, куратора і відповідних служб сприятимуть формуванню соціальної компетентності: формуванню умінь безконфліктного спілкування, працювати в команді, здатності до самореалізації тощо. Для успішного формування цих умінь і якостей варто використовувати різноманітні технології інноваційного (інтерактивного та проектного) навчання: тренінги, ділові ігри,

дебати та ін. Сутність впровадження технології інтерактивного навчання полягає в тому, що студент набуває знання та вміння як у процесі спрямованої викладачем взаємодії, так і під час взаємодії з іншими студентами, під час творчої, пошукової діяльності [1].

Дієвою є одна із форм роботи на основі технології інтерактивного навчання – командний коучинг. В ході такої форми роботи команда має вирішити певне завдання, яке ґрунтується на поєднанні знань, досвіду, уяви і творчості всіх членів команди. Однією із видів інтерактивної технології навчання є кооперативна навчальна діяльність. Саме кооперативне навчання надає студентам можливості співпрацювати з їхніми ровесниками, дає змогу реалізувати прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню кожною особистістю вищих результатів засвоєння знань і формування нових умінь. До кооперативного навчання можна віднести: роботу в парах, ротаційні трійки, «Карусель», роботу в малих групах, «Акваріум», дискусії. Ігрові технології, на думку О. Жукової є потужним і універсальним засобом отримання, обробки, передачі, аналізу, інтерпретації різноманітної інформації. Їх використання передбачає: створення позитивного емоційного фону взаємодії в системі «викладач-студент», «студент-студент»; імітацію, моделювання та відтворення контексту майбутньої професійної діяльності; формування позитивної мотивації до процесу навчання; здійснення «м'якого контролю» [2].

Вагому роль у формуванні соціальної компетентності майбутніх фахівців відіграють також соціальні проекти, які дають змогу здобувачам пов'язувати і співвідносити особисті уявлення, здобуті протягом навчання в університеті, із реальністю, із соціальними змінами в суспільно-економічному житті. Цей метод дозволяє включити здобувачів освіти в активну діяльність та інтегрує в собі проблемно-пошукові, дослідницькі, презентаційні підходи до здобуття знань та формування навичок. Під час реалізації таких проектів майбутні фахівці виявляють активну громадянську позицію, співпрацюють, спілкуються, обмінюються досвідом. Соціальна компетентність є головною метою виховної спрямованості в освітньому процесі закладу вищої освіти, а також є основою соціалізації особистості для адекватного вирішення життєвих ситуацій, здатності до взаємодії, самостійності та відповідальності, розуміння необхідності встановлення різноманітних соціальних зв'язків у сучасному світі.

Отже, упровадження, наскрізне застосування інтерактивних методів навчання у процесі як аудиторної так і позааудиторної роботи забезпечує успішність формування соціальної компетентності майбутніх фахівців, яка є підґрунтям їх успішної професіоналізації.

Список використаних джерел

1. Грибанова О.Є. Формування соціальної компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки в коледжі. Дис.. 13.00.04. Запоріжжя, 2019. 281с.
2. Жукова О. А. Дидактичні засади формування соціальної компетентності студентів класичних університетів засобами ігрових технологій: монографія. Харків: Видавництво «Мітра», 2019. 593 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>